

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни « Історія України» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалавр 6.030502 – економічна кібернетика

6.030503 – міжнародна економіка

6.030506 – прикладна статистика

6.030507 – Маркетинг

6.030508 – Фінанси і кредит

6.030509 – Облік і аудит

6.030601 - Менеджмент

Предметом вивчення навчальної дисципліни є політичне, соціально-економічне та культурне життя населення від часів появи людського життя на території України до сьогодення.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Давня, середньовічна та ранньомодерна історія України.
2. Україна в XIX-XXI ст.: формування модерної нації та держави.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета :

- ознайомлення з основними напрямками сучасної історичної науки,
- оволодіння методами вивчення історичних джерел та історичної літератури;
- формування історичного мислення

Завдання :

- визначення ролі історії України, зокрема політичної, в системі соціально-гуманітарних наук;
- знайомство з науковими основами традиційної та сучасної історіографії;
- висвітлення найважливіших історичних подій та проблематики з метою їх розв'язання в сучасний період;
- оволодіння сучасними засобами вивчення історичних джерел та історіографії, їх аналізу та практичних висновків для історичних досліджень

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- основні епохи в політичній історії людства та їх хронологію;
- витоки української нації та її місце у загальнолюдських процесах;
- суспільно-економічні, політичні, культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- хронологію, етнологію, державотворчі, культурологічні, конфесійні принципи періодизації історичного розвитку України;
- зародження та розвиток українського етносу, національного та державного відродження;
- процеси побудови суверенної демократичної держави;
- діяльність історичних осіб, політичних партій.

вміти:

- аналізувати історичні процеси, події, факти;
- брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми;
- формувати сучасну історико-політичну культуру, свою громадську позицію.:
- користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної наук, історичними джерелами та довідковими матеріалами з історії України.

2.Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань _____ (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)		
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 108		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: „Бакалавр”	Лекції	
		год.	36 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	18 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	54 год.
ІНДЗ: год.			
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 117%

3. Виклад змісту навчальної дисципліни

Розділ 1. Давня, середньовічна та ранньомодерна Історія України

Тема 1. Історія України як наука.

1. Завдання курсу історія України.
2. Періодизація історії України.
3. Джерела та література.

Тема 2. Найдавніші цивілізації і стародавні держави на українських землях (VII ст. до н.е. – IX ст. н.е.)

1. Українські землі в первісну епоху. Досягнення і значення. Трипільська культура. Перші протидержавні утворення на українських землях.
2. Східні слов'яни. Теорії та етапи слов'янського етногенезу.
3. Першопочатки українства. Зародження і поширення етноніму „Русь”.

Тема 3. Київська Русь – середньовічна українська держава.

1. Теорії походження Київської держави.
2. Форми і характер економічного розвитку Київської Русі.
3. Політичний устрій Київської Русі. Етнічні процеси й питання про давньоруську народність.
4. Християнізація Русі.
5. Політична культура Київської Русі.

Тема 4. Причини роздроблення Київської Русі:

1. Державні утворення Середнього Подніпров'я. Вплив на роздроблення Київської держави монголо-татарської навали.
2. Галицько-Волинська держава й початок визволення українських земель у першій чверті XII ст..
3. Причини припинення існування Галицько-Волинської держави.

Тема 5. Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XV і –перша половина XVI ст.).

1. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.
2. Україна під владою Речі Посполитої.
3. Виникнення українського козацтва.

Модуль II. Нова історія України (1648-1917 рр.).

Тема 6. Українська національна революція XVII ст. і становлення української державності (1648-1676 рр.).

1. Особливості національної революції. Причини, рушійні сили, періодизація.
2. Утворення Української козацької республіки. Козацтво – провідна сила національно-визвольної боротьби українського народу
3. Політична криза після смерті Б. Хмельницького.
4. Причини поразки української революції.

Тема 7. Українська державність наприкінці XVII-XVIII ст.

1. Обмеження та ліквідація української автономії кінця XVII-XVIII ст..
2. Причини та наслідки поразки І.Мазепи.
3. Політична ситуація на Правобережжі в кінці XVII-XVIII ст..

Тема 8. Українське національне Відродження XIX ст..

1. Україна в першій половині XIX ст. початки українського національного Відродження.

2. Розширення Українського національного Відродження в другій половині ХІХ ст.
3. Посилення національного руху в західноукраїнських землях у другій половині ХІХ ст.
- Тема 9. Нові тенденції в соціально - політичному житті і національно-визвольному русі в Україні на початку ХХ ст.
1. Особливості розвитку України на початку ХХ ст..
  2. Перші політичні партії Східної України.
  3. Національно-визвольний Рух в Україні в період революції 1905-1907 рр. і Першої світової війни.
- Модуль ІІІ. Новітня історія України (березень 1917-2009 рр.).
- Тема 10. Національно-демократична революція в Україні. Боротьба за державність (1917-1920 рр.).
1. Доба української Центральної Ради. Відродження державності (березень 1917- квітень 1918 рр.)
  2. Українська держава гетьмана П. Скоропадського.
  3. Відродження УНР Директорією.
  4. Національно-визвольний рух на землях Західної України.
- Тема 11. Українські землі в 20-30-ті рр. ХХ ст.
1. Радянська Україна в 20-ті рр..
  2. Радянська Україна в 30-ті рр. Основні риси тоталітарного режиму.
  3. Західноукраїнські землі у 20-30-ті роки. Соціально-політичне гноблення і національно-визвольний рух.
- Тема 12. Україна і Друга світова війна (1939-1945 рр.).
1. Початок Другої світової війни. Приєднання західноукраїнських земель до СРСР.
  2. Окупація України військами Німеччини.
  3. Хрух опору в Україні.
  4. Визволення України від фашистських загарбників.
- Тема 13. Криза тоталітарної системи. Ідейна та громадська боротьба за державну незалежність (1945-1991 рр.).
1. Період посилення сталінського тоталітарного режиму (1945-1953 рр.).
  2. Політична ситуація в Україні в період лібералізації тоталітарного режиму (в середині 50-х – середині 60 рр.) і криза Радянського суспільства.
  3. Україна в період перебудови (1985-1991 рр.).
- Тема 14. Розбудова української незалежної держави (1991-2010 рр.).
1. Політичний розвиток України.
  2. Економічне життя, причини поглиблення кризи.
  3. Становлення в соціальній сфері.
  4. Зовнішня політика України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин														
	Денна форма					Заочна форма									
	У	у тому числі					Усього	у тому числі							
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср			
с															
о															
г															
о															

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1 . Давня середньовічна та ранньомодерна Історія України.												
Тема 1.Історія України як наука. 1.Завдання курсу історії України. 2.Періодизація історії України. 3.Джерела та література	5	2	2			1						
Тема 2.Найдавніші цивілізації і стародавні держави на українських Землях. Першопочатки Українства (ХП ст..до н.е.– до 80-х років ІХ ст.н.е.) .	3	2	-			1						
Тема 3.Київська Русь-середньовічна українська держава (ІХ-ХІ ст.	10	4	2			4						
Тема 4.Наслідки розроблення Київської Русі. Південно-Західні руські князівства та їх політика (ХП –перша половина ХУП ст.).	7	2	-			5						
Тема 5.Українські землі під владою іноземних держав (друга половина ХІУ–перша половина ХУПст.)	10	2	-			8						
Разом за модулем 1												
Розділ 2. Україна вХІХ-ХХ ст.: формування модерної нації та держави.												
Тема 6. Українська національна революція ХVІІ ст. і становлення Української державності (1648-1676 рр.)	10	4	2			4						
Тема 7. Українська державність наприкінці ХVІІ – ХVІІІ ст.	7	2	-			5						
Тема 8. Українське національне Відродження ХІХ ст.	10	2	2			6						
Тема 9. Нові тенденції в соціально-політичному житті і національно-визвольному русі в	5	2	-			3						

Україні на поч. XX ст.														
Тема 10. Національно-демократична революція в Україні. Боротьба за державність (1917-1920 рр.)	8	4	2			2								
Тема 11. Політичні режими на українських землях у 20-30 рр. XX ст.	8	2	2			4								
Тема 12. Україна і Друга світова війна (1939-1945 рр.)	6	2	2			2								
Тема 13. Криза тоталітарної системи. Ідейна та громадська боротьба за державну незалежність (1945-1991 рр.)	13	4	2			7								
Тема 14. Розбудова Української незалежної держави (1991-2010 рр.)	6	2	2			2								
Разом за модулем 2														
Усього годин	108	36	18			54								
Модуль 3														
Індивідуальне науково-дослідне завдання														
Усього годин														

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль I. Стародавня й середньовічна історія України (до др. Половини XVII ст.)		
1.	Тема 1. Предмет і завдання курсу „Історія України”.	2
2.	Тема 2. Київська Русь – середньовічна українська держава.	2
Модуль II. Нова історія України (1648-1917 рр.)		
3.	Тема 3. Українська національна революція XVII ст. і становлення Української державності (1648-1676 рр.)	2
4.	Тема 4. Українське національне Відродження XIX ст.	2
Модуль III. Новітня історія України.		
5.	Тема 5. Національно-демократична революція в Україні. Боротьба за державність (1917-1920 рр.)	2
6.	Тема 6. Політичні режими на українських землях у 20-30 рр. XX ст.	2
7.	Тема 7. Україна і Друга світова війна (1939-1945 рр.)	2
8.	Тема 8. Україна в повоєнний період. Криза тоталітарної системи. Ідейна та громадська боротьба за державну незалежність (1945-1991 рр.)	2
9.	Тема 9. Розбудова Української незалежної держави (1991-2015 рр.)	2

6. Самостійна робота		
№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Стародавні слов'яни на українських землях.	1
2.	Тема 2. Політична історія Київської Русі. Головні напрямки внутрішньої та зовнішньої політики.	2
3.	Тема 3. Питання про давньоруську народність і етногенезу українського народу.	1
4.	Тема 4. Проблема характеру суспільно-політичного ладу Русі в історіографії.	3
5.	Тема 5. Процес політичної децентралізації Київської Русі	1
6.	Тема 6. Процес політичної історії Галицько-Волонської держави	1
7.	Тема 7. Розчленування українських земель в XIII-XV ст.	3
8.	Тема 8. Особливості перебування українських земель у складі Великого князівства Литовського	1
9.	Тема 9. Соціально-економічні та політичні перебудови виникнення українського козацтва	1
10.	Тема 10. Козацько-селянські повстання кінця XVII ст. та 20-30 рр. XVIII ст. (Криштор Косинський, Семерин Наливайко, Іван Трясило, Іван Сулима). Їх наслідки.	2
11.	Тема 11. Україна під владою Речі Посполитої. Початки українського національного відродження кінця XVII- першої половини XVIII ст.	3
	Разом	19
12.	Тема 12. Періодизація української національної революції XVIII ст..	1
13.	Тема 13. Громадська війна в Україні після смерті Богдана Хмельницького.	1
14.	Тема 14. Селянська війна (1648-1652рр.) та її політичні наслідки.	1
15.	Тема 15. Визвольна війна українського народу і Слобожанщина.	1
16.	Тема 16. Вплив Хмельниччини на формування української нації.	1
17.	Тема 17. Наступ російського царизму на українську автономію. Ліквідація Гетьманщини.	1
18.	Тема 18. Геополітичні зміни в Україні в II Пол. Хуст. ст..	1
19.	Тема 19. Слобожанщина у XVIII ст.	1
20.	Тема 20. Запорізька Січ у XVIII ст.	1
21.	Тема 21. Національно-визвольний рух в Наддніпрянській Україні в XIX ст.	1
22.	Тема 22. Національно-визвольний рух в Західній Україні в XIX ст.	1
23.	Тема 23. Українське національне Відродження XIX ст., його особливості.	1
24.	Тема 24. Політика царського уряду в українському питанні в XIX ст.	1
25.	Тема 25. Національно-визвольний рух в Україні на початку XX ст.	1
26.	Тема 26. Україна в роки першої російської революції 1905-1907 рр.	1

27.	Тема 27. Україна в першій світовій війні.	1
28.	Тема 28. Особливості російської демократичної революції 1917 р. в Україні.	1
29.	Тема 29. Окупація України німецько-австрійськими військами.	1
30.	Тема 30. Наслідки національно-демократичної революції 1917-1920 рр. України.	2
31.	Тема 31. Проголошення ЗУНР. Політичне перетворення в Західній Україні.	1
32.	Тема 32. Головні здобутки українського Відродження в 20-х років.	1
33.	Тема 33. Масові репресії 30-х рр. в Україні.	2
34.	Тема 34. Організація українських націоналістів: стратегія і тактика.	1
35.	Тема 35. Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни.	1
36.	Тема 36. Окупаційний режим в Україні 1941-1944 рр.	1
37.	Тема 37 Харківщина у Великій Вітчизняній війні.	2
38.	Тема 38. Україна в 60-ті роки. Спроба реформ.	3
39.	Тема 39. Національна політика в СРСР (1945-1990 рр.).	1
40.	Тема 40. Причини і характер „перебудови”, її особливості в Україні.	1
41.	Тема 41. Суспільно-політичні рухи України в 90-х рр. – на початку XXI ст.	1
	Усього	54

7. Методи навчання

Навчання здійснюється на основі особистого методичного посібника „Комплекс навчально-методичних матеріалів з курсу „Історія України” для студентів та викладачів”, затвердженого до друку рішенням кафедри українознавства і Ради філософського факультету Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна у вересні 2009 р.

У методичному посібнику розроблено й удосконалено програму з курсу „Історія України, робочу програму з предмету, плани семінарських занять, питання до самостійної роботи, питання до іспиту, комплексні контрольні завдання, навчальні контролюючі тести, загальний список літератури і джерел.” Комплекс навчально-методичних матеріалів розрахований для організації самостійної роботи студентів під керівництвом викладачів. Рецензенти комплексу Руденко Р.Г. – професор, доктор історичних наук Харківського університету і Семененко В.І. – професор Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна.

8. Методи контролю

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу проводиться шляхом виконання студентами письмових робіт за темами модулів та складання іспиту.

Навчально-методична комісія щодо кредитно-модульної системи організації навчального процесу (голова доц. Гноєві Н.І.) рекомендує, якщо робоча навчальна програма дисципліни передбачає як лекції, так і практичні заняття, то бали розподіляються таким чином:

- мовознавчі дисципліни: 60 балів може набрати за модульними контролями і 40 балів – за підсумковим екзаменаційним контролем;
- літературознавчі дисципліни: 60 або 50 балів за модульними контролями і 40 або 50 балів – за підсумковим екзаменаційним контролем.

Якщо робочою навчальною програмою передбачена лише лекційна форма занять, то сума балів підсумкового екзаменаційного семестрового контролю може дорівнювати 100 балам і 85 (якщо був проведений 1 модуль, за який студент набрав 15 балів).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Модуль 1					Модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100

T1, T2 ... T9 – теми модулів

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	Сума	
Модуль 1					Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9			
2	4	10	10	4	10	5	10	5			
Разом (м-1) 30					Разом (м-2) 30					40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	
70-89	добре	

50-69	задовільно		зараховано
1-49	незадовільно		
			не зараховано

10. Рекомендоване методичне забезпечення

1. Підручники та навчальні посібники.
2. Методичні розробки.
3. Роздатковий матеріал.
4. Засоби наочності (таблиці, схеми).

11.

11. Базова література

- Бойко О.Д. Історія України. – К., 2003.
 Етнічна історія Давньої України. - К., 2000.
 Етнографія України. - К., 2004.
 Литвин В.М. Історія України. - К., 2006.
 Політична історія України / За ред. В.І.Танцюра.- 2-ге вид., доповнене. - К., 2008.
 Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: неупереджений погляд. - Харків, 2010..
 Світлична В.В. Історія України. Друге видання, виправлене і доповнене. - К., Львів, 2002.
 Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство. - К., 2006.

Допоміжна

- Балулюк В. Етногенез українців. - К., 2004.
 Баран В.Д., Баран Я.В. Історичні витоки українського народу. - К., 2005.
 Вергунов В.А. та ін. Україна в умовах сталінської аграрної реформи. - К., 2006.
 Вівчарик М.В. Українська нація: витоки, становлення і сьогодення. К., 2003.
 Відейко М.Ю. Трипільська цивілізація. - К., 2006.
 Головяшко Л.М. Українсько-козацька держава: Історія українського козацтва. - Маріуполь, 2005.
 Головка М.Л. Суспільно-політичні організації та рухи України в період Другої світової війни. 1939-1945 рр. – К., 2004.
 Горелов М.Є. Моця О.П. Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. – К., 2005.
 Грач Л.І. Україна після Кучми. – К., 2005.
 Дем'янчук Г. Нариси з історії українського краєзнавства. – К., 2006.
 Джерела та зруйнування Запорізької Січі. – Львів, 2005.
 Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація. До 40 – річчя оприлюднення. – К., 2005.
 Кононенко П. Національна ідея, нація, націоналізм. – К., 2006.